

A Miskolci Nehézipari Műszaki Egyetem új könyvtára (MTI Fotó — Fényes Tamás felvétele)

A magyar könyvtárak huszonöt éve

A pincéből a napfényre

Felszabadult országunkban könyvtárügyről, át-
fogó könyvtárpolitikáról csak a fordulat évétől
kezdve beszélhetünk. Nem azért, mintha a kom-
munisták, az országot vezető haladó erők legjobbjai nem tudták volna a felszabadu-
lás pillanatától, hogy a pincéből a fényre igazán csak akkor lép ki a nép, ha a szel-
lem napvilágát is megteremtik számára. A tömegekben élt az „éhe a szépnék”, de
a kulturális építésre nem kerülhetett sor: először a romokat kellett eltakarítani, a
gazdasági újjáépítés volt a napirenden, és a politikai hatalom biztosítása kötötte le
az erőket. Mégsem lehet mondani, hogy könyvtári vonatkozásban semmi nem volt,
nem folytatódott, és semmi új nem született. Még szinte el sem hallgattak Pesten a
fegyverek, az Andrássy (ma: Népköztársaság) úti *könyvtár már kitérta kapuit* az
óvóhelyekről előjövő, testileg és szellemileg kiéhezett emberek előtt. Márciusban egy,
áprilisban öt újabb Szabó Ervin Könyvtár nyitott ki újra, 1945 nyarán pedig a villa-
mos mozgókönyvtár is megindult, hogy könyvet adjon Angyalföld, Kőbánya és Kis-
pest olvasásra szomjas munkásságának kezébe.

A romeltakarítás után megnyitották kapuikat a tudományos könyvtárak, foko-
zatosan az olvasók szolgálatába álltak a vidéki városok közművelődési könyvtárai is
— már ahol egyáltalán voltak ilyenek —, s újrakezdték tevékenységüket a szakszer-
vezeti könyvtárak. A korabeli sajtót átlapozva már az első időszakban szembetűnnek
a szakszervezeti könyvtáraknak szóló útmutatások: például arról, hogyan szabadul-
janak meg a lélekmérgező fasiszta kiadványoktól, hogyan fejlesszék a könyvtárak
állományát, hogyan rendezzenek író—olvasó találkozókat az üzemekben. A Szak-
szervezeti Tanács tízhónapos esti tanfolyamot indított, hogy a könyvtárosok meg-
ismerkedjenek a legszükségesebb szakmai tudnivalókkal.

A Magyar Kommunista Párt kezdeményezésére már 1946 végén megalakult a
Népkönyvtárakat Szervező Országos Bizottság, amely több mint 1000 helységbe kül-
dött 60—70 kötetes kiskönyvtárat, főleg abból a célból, hogy ezekkel segítse a falusi
dolgozók politikai felvilágosítását. Az akció könyvei a sok használat következtében
részben tönkrementek, a megmaradt köteteket pedig később beolvasztották az álla-
milag szervezett könyvtárak állományába.

A „hőskortól” a könyvtári törvényig

A Népművelési Minisztérium megalakulásával új
korszak kezdődött a magyar könyvtárügyben.
Hogy mi minden történt 1949-től az 1952-ben ki-
adott minisztertanácsi határozatig, azt még akkor

is sok felsorolni, ha csupán a legfontosabbakat említjük:

Óriási lendülettel, központi terv alapján indult meg az új könyvtárak létesítése,
illetve a már meglévő kevés könyvtár fejlesztése. *1952 végén már minden település-
nek és üzemnek volt könyvtára!* Az alapítások ütemét jól illusztrálják a számok:
az első, a mezőszentgyörgyi falusi könyvtár 1949. április 24-i megnyitását két évvel
később, 1951. ápr. 29-én Balatonszárszón már a kétezredik, újabb egy év múlva, 1952.
május 6-án Széphalmon pedig a háromezredik könyvtár felavatása követte. A szak-

szervezeti könyvtárak — a hajdani munkáskönyvtárak hagyományainak folytatói — számbeli gyarapodása még a tanácsi könyvtárakét is felülmúlta: az időszak végére számuk csaknem 6500 volt. Ezek az adatok még akkor is tiszteletre méltóak, ha sok üzemi kiskönyvtárról később kiderült, hogy nem életképes, meg kell szüntetni. Az akkori körülmények között ezek a könyvtárak fontos kulturális missziót teljesítettek: a dolgozók tízezreinek nyújtották az első könyv, az első olvasmány örömét.

A könyvtártelepítési mozgalommal egyidejűleg sor került a könyvtárosképzés megszervezésére, és megszületett a könyvtáros szaklap is.

Amikor tavaly a tanácsi könyvtári hálózat fennállásának 20. évfordulóját ünnepeltük, a különböző vidéki tanácsi könyvtárakból több mint száz könyvtárost vettünk számba, aki már 1949—50-ben is tevékenykedett. Ez a *törzsgárda* oroszlánrészt vállalt a felszabadulás utáni könyvtárügy ügynevezett „hőskorának” áldozatos munkájából.

A tudományos könyvtárak fejlődése később indult meg, de a Magyar Tudományos Akadémia az országosan megindított nagyarányú tudományos kutatások segítésére már 1949—50-ben megszervezte a dokumentációs hálózatot, élén az Országos Dokumentációs Központtal. (Ezt a dokumentációs hálózatot könyvtári bázis nélkül hozták létre.) *Dienes László* 1951-ben írt „Allítsuk tudományos könyvtárainkat a szocializmus építésének szolgálatába” c. cikkében sürgette a tudományos könyvtárak megsegítését, hogy azok is segíthessék a tudományos kutatást. Kifejtette, hogy a tudományos könyvtáraknak fel kell adniuk középkori elzárkózottságukat, és be kell kapcsolódniuk az ország eleven vérkeringésébe. Sürgette a tudományos könyvtárügy tervszerű felépítésének megkezdését is: „Könyvtáraink megrekedtek a kisárutermelés fokán, mind a társadalmi munkamegosztás, mind a nagyüzemi technika terén.” A tudományos könyvtárak korszerűsítéséhez elengedhetetlennek tartotta a könyvtárak profilozását; tudományáganként, szakáganként egy-egy alapkönyvtár kijelölését, és úgy vélte, hogy: „Csak ilyen alapon lehet a tudományos és szakmai dokumentációt is komolyan felépíteni.” Fontos feladatként jelölte meg az egységes könyvtártechnika bevezetését, a központi könyvellátás és más központi szolgáltatások megszervezését is. *Dienes László* javaslatai közül néhánynak megvalósítása hamarosan megkezdődött.

A központi könyvtárügyi szolgáltatások illetve feladatok közül ki kell emelni a *nemzetközi csere* megindítását, a könyvtárközi kölcsönzés első formájának kialakítá-

A Székesfehérvári Könyvűfémmű szakszervezeti könyvtára (Kabáczy Szilárd felvétele)

A Heves megyei Adács község könyvtára (MTI Fotó — Kunkovác László felvétele)

sát, a *nemzeti tulajdonba jutott könyvanyag* megmentésére és felhasználására irányuló munkálatokat. Ezekben az években néhány új nagykönyvtár — országos szakkönyvtár, egyetemi könyvtár — létesítettek. Több nagykönyvtár és az egyetemi könyvtárak hálózati feladatokat is kezdtek vállalni. A fiatal dokumentációs tevékenység a külön dokumentációs hálózat megszűnésével nagyobb részt fokozatosan a szakmai alapkönyvtárakhoz került.

Az 1952 májusában kibocsátott *minisztertanácsi határozat* — a kulturális forradalom adott fokának megfelelően — sok irányú, pezsgő könyvtári fejlődési folyamatnak és sok ágú tevékenységnek igyekezett határozott irányt és szilárd szervezeti kereteket adni. A határozat a továbbhaladás következő lépéseként az *állami könyvtárak egységes rendszerének és az egységes állami irányításnak* a megteremtését jelölte meg. Ennek az elvnek értékét még az sem csökkenti, hogy a határozat az egység szükségességének indokolásában elsősorban a közművelődési könyvtáraknak a tudományos könyvtárak részéről kívánatos támogatását emelte ki. A határozat egyik fontos pontja szerint az Országos Széchényi Könyvtárt „a tömegkönyvtárak legfontosabb segítőjévé kell fejleszteni”. Az MT-határozat előírta a közművelődési könyvtárak tevékenységének továbbfejlesztését, létrehozta a tanácsok intézményeként működő *megyei és járási könyvtárakat*, és a községi könyvtárakért is lényegében a helyi tanácsokat tette felelőssé. Intézkedett a *Könyvtárellátó* megszervezéséről és a tudományos könyvtárak nyilvánosságá tételéről is.

A minisztertanácsi határozattól az 1956-os könyvtári törvényig terjedő időszakra a hálózati rendszer kibontakozása, a könyvtári szakajtó és szakirodalmi publikáció kifejlesztése, a bibliográfiai — elsősorban az ajánló bibliográfiai — munka gyors fellendülése, az állami irányítást segítő tanácsadó szerv, az *Országos Könyvtárügyi Tanács* tevékenységének rendszeressé válása a jellemző és általában az a törekvés, hogy tartalommal telítődjenek a határozatban megszabott szervezeti keretek. A korábbi egyoldalú fejlesztés helyett a könyvtári tevékenység arányos fejlesztésére is történtek kísérletek: például a megyei, járási könyvtárak figyelme akkor fordult a városok felé. A népgazdaság fejlődésével párhuzamosan a szakminisztériumok egymás után adtak ki rendelkezéseket *szakkönyvtárak* létesítésére, s ezek nyomán gombamódon szaporodtak az üzemek és kutatóintézetek szakkönyvtárai.

Az elnöki tanács 1956-ban megjelent 5. sz. *törvényerejű rendelete* és a végrehajtásáról szóló minisztertanácsi határozat tulajdonképpen az addigi fejlődés összegezése

és betetőzése volt, különösen a hálózati rendszer tekintetében. A törvény előre mutató jellegénél fogva hosszú időre megszabta a könyvtári tevékenység irányát. Legjellemzőbb vonása a könyvtárügy szakmai egységének további erősítése és annak kimondása, hogy mindenütt, ahol a lakosság érdekei szükségessé teszik, ki kell fejleszteni a megfelelő könyvtárakat. Rendelkezései meghatározták a közkönyvtárak főbb típusait; kimondták a hálózati elv érvényesítését a könyvtárügyben; kijelölték a hálózatokat, megszabták a hálózati központok alapfeladatait; foglalkoztak a könyvtári és a dokumentációs tevékenység összefüggéseivel; rögzítették a nemzeti könyvtár tevékenységi körét; szabályozták a könyvtári szakfelügyelet kérdéseit — a szakfelügyeletet a Népművelési Minisztérium hatáskörébe utalva —; körvonalazták az Országos Könyvtárügyi Tanács, továbbá a hálózatok és a könyvtárak együttműködését elősegítő különböző bizottságok munkáját.

E korszak áttekintését nem fejezhetjük be anélkül, hogy nem emlékeznénk meg azokról az ösztönzésekről, amelyeket a *szovjet könyvtárügy* több évtizedes tapasztalataiból merítettünk. A szovjet könyvtárszervezési és egyéb tanulságok minden időben hatottak könyvtárügyünkre, de érthető, hogy jelentőségük éppen a felszabadulás utáni első időszakban, az indulás éveiben volt különösen nagy.

A könyvtárügy sokoldalú fejlődésének korszaka

1957-ben a könyvtárügy sokoldalú fejlődésének időszaka kezdődött. Amilyen meggondoltan, szívesen munkálkodott az országvezetés azon, hogy az 1956 okozta válságból kivezze az országot, ugyanolyan körültekintéssel történt a könyvtárügyben is a sorok rendezése s az 1956. évi törvényerejű rendelet végrehajtása illetve a továbbhaladás útjainak kijelölése. Ennek köszönhető, hogy a könyvtárügy nemcsak önmagában tekintve emelkedett korábban nem remélt fejlettségi fokra, hanem *mégkezdte felzárkózását a nemzetközi élvonalhoz*, s azt több vonatkozásban sikerült is elérnie vagy megközelítenie.

A törvény alapján folytatódott a hálózati rendszer továbbépítése, néhány hiányzó hálózat szervezeti alapjainak lerakása illetve a már meglévő hálózat újjaalakítása: létrejött két új országos könyvtár — az *Országos Pedagógiai Könyvtár* és az *Országos Orvostudományi Könyvtár és Dokumentációs Központ* —, s ezek megindították hálózati munkájukat is. A módszertani munka továbbfejlesztésére kibővített feladatkört kapott az újjászervezett *Könyvtártudományi és Módszertani Központ*.

A közművelődési könyvtárügyben az un. *tanácsi kezelésbe adás* indított meg új, nagyarányú fejlődést azzal, hogy közvetlenül érdekelttette a könyvtárak fejlesztésében a fenntartó tanácsokat, feloldván az 1952-es minisztertanácsi határozat szelleme és a pénzügyi rendelkezések között feszülő ellentmondást. A legkisebb községekben azonban az erők elégtelensége miatt nem hozott végleges megoldást a tanácsi kezelésbe adás, mert a rendelkezés szellemével ellentétben, csaknem mindenütt a letéti rendszer megszüntetésével is járt. A megoldatlan kérdések láttán néhány évvel ezelőtt napirendre került a falusi könyvtárak integrációja — éppen a legkisebb könyvtárak érdekében: a *körzeti könyvtárak megjelenése* és a letéti rendszer újjáteremtésére indított kísérletek jelzik az útkeresés módjait.

A külterületek, tanyák könyvellátásának javítására 1959—60-ban megjelentek az első *művelődési autók*. Ezek főként a tanyák általános kulturális ellátásában játszottak — illetve játszanak ma is — igen fontos szerepet, a hatékony és folyamatos irodalomellátás feladatait azonban nem tudják megoldani.

A szakszervezeti könyvtárügyben a hálózatfejlesztés legnagyobb teljesítménye a megyékben a *szakmaközi könyvtárak* megszervezése, Budapesten pedig a szakmai központi könyvtárak kifejlesztése volt az ötvenes évek végén.

A demokratizmus fejlődéséből szinte magától értetődően következett az *olvasószolgálati módszerek demokratizálása* is. Az 1953-ban még elvetett szabadpolcos elv 1957-ben végre polgárjogot nyert, és rohamosan elterjedt az ország valamennyi könyvtártípusában. A szabadpolcos bevezetése a könyvtári tevékenység legtöbb ágában változásokat okozott.

A társadalmi haladás és a tudományos-technikai forradalom egyik következménye olyan információ-áradat volt, amely-

A Gyulai Járási Könyvtár zenei részlege (MTI Fotó — Bajkor József felvétele)

A Zalaegerszegi Megyei Könyvtár' (MTI Fotó — Bajkor József felvétele)

ben segédeszközök nélkül alig lehet tájékozódni. Az eligazodás igénye a szakkönyvtárakban nagyobb szerephez juttatta a *szakirodalmi tájékoztatási* tevékenységet, de a közművelődési könyvtárak olvasószolgálatában is megnövelte a tájékoztatás szerepét és a tájékoztatási segédeszközök jelentőségét.

Ennek a tevékenységnek a fejlődését segítette elő már az 1961. évi *gödöllői bibliográfiai értekezlet* is, amely kijelölte a bibliográfiai tevékenység követendő irányát, körvonalazta a Magyar Nemzeti Bibliográfia rendszerét, foglalkozott a bibliográfia és a dokumentáció viszonyával, a közművelődési könyvtárak olvasószolgálatát érintő bibliográfiai kérdésekkel, továbbá a helyismereti bibliográfiai problémáival.

A 60-as évek közepéig a tudományos kutatás és a mindennapos olvasószolgálati feladatok segítésére, valamint a könyvtári állománygyarapítás támogatására kiépültek a *központi címjegyzékek*, megkezdődött a nemzeti bibliográfia többéves összefoglalásainak megjelentetése, megindult a külföldi könyvek országos gyarapodási jegyzékének kiadása, a Könyvtártudományi és Módszertani Központ pedig *Új Könyvek* c. állománygyarapítási tanácsadójának megjelentetésével új alapokra helyezte a közművelődési könyvtárak, különösen a kiskönyvtárak gyűjteményének fejlesztését. A közgazdasági szemlélet előtérbe kerülése az iparban — és általában a gazdasági életben — a dokumentációs kiadványok fejlesztését, új dokumentációs kiadványtípusok feltűnését eredményezte.

A hazai szociológiai kutatások fellendülése a különböző igényvizsgálatokban, az *olvasási szokások vizsgálatában*, az üzemszervezési kutatások pedig a könyvtári munkaszervezet átalakítására irányuló kísérletekben öltöttek testet. A helyismereti tevékenység szép teljesítménye a *Budapest bibliográfia* és a megyei könyvtárak által eddig kiadott hat sajtóbibliográfia.

1960-tól kezdve több *új könyvtárárpület* készült, sokat pedig átalakítással modernizáltak. Az új vagy korszerűsített könyvtárakban a korábbinál fejlettebb technikai eljárásokra és gépi felszerelésekre van szükség és lehetőség. Míg nem is olyan régen a könyvtárak az írógépeken, a fényképező-, valamint a mikrofilm-olvasó gépeken kívül jóformán semmi más technikai eszközzel nem rendelkeztek, napjainkban már több nagykönyvtár van felszerelve állományvédelmi laboratóriummal, a dokumentumok megóvásához illetve restaurálásához szükséges gépekkel, a reprográfiai eszközök pedig már a nagyobb közművelődési könyvtárakban is megtalálhatók. Több nagykönyvtár adott ki gépi eljárással készített indexeket. A *gépesítés* fokozatos megvalósítására országos terv készült.

A könyvtári bázis megteremtésének módszerei is változtak. 1958-ban miniszteri rendelet jelent meg, amely minden átfogó tudományterület illetve népgazdasági ág könyvtári bázisul kijelölt egy-egy szakkönyvtárat. Később a *gyűjtőköri együttműködést* tovább kellett fejleszteni, mert nyilvánvalóvá vált, hogy — a szakirodalmi áradat következtében — a termelés, a tudományos kutatás, oktatás, művelődés és az állami irányító szervek szakirodalmi ellátását csak az érintkező gyűjtőkörű, külön-

böző nagyságrendű könyvtárak országos együttműködésére, az ún. kooperációs körökre lehet alapozni.

A közművelődési könyvtárakban a korabbinál árnyaltabb és színesebb belső élet alakult ki. Kifejlődött a *gyermek* és az *ifjúság* megkülönböztetett szolgálata, kialakultak a klubszerű olvasási-olvasószolgálati formák, a *hírlapolvasók* és hírlapolvasó klubok, *zenei gyűjtemények*, audió-vizuális részlegek stb.

Visszapillantás a megtett útra

Képzései, amelyek egymástól függetlenül és szinte egyidőben születtek, mégis olyan sokban hasonlítottak egymásra. Ennek oka, hogy az alapelveket a világ legfejlettebb könyvtárügyi tapasztalatainak s a szocialista társadalom lehetőségeinek és követelményeinek megfelelően dolgozták ki olyan országokban, amelyekben a proletárforradalom feudálkapitalista államgépezetet döntött meg, és amelyekben a nép kulturális helyzetében is sok volt a hasonlóság.

Úgy vélem, hogy most, amikor hazánk felszabadulásának 25. évfordulója alkalmából vázlatosan áttekintettük a magyar könyvtárügy fejlődését, a megtett út értékelésénél feltétlenül mérlegre kell tennünk, hol tartunk Lenin könyvtárpolitikai útmutatásainak és a Tanácsköztársaság koncepciójának megvalósításában.

Az olvasás körének kiszélesedését jelzi, hogy jelenleg a tudományos és szakkönyvtárak száma 1708, a tanácsi és a szakszervezeti könyvtáraké a fiókokkal együtt 7078. Állományuk több mint 47,5 millió könyvtári egység, évente forgalmazott kötetek száma pedig az 58 millió felett van. Minden negyedik ember olvasója valamilyen könyvtárnak, s ez a tény a magyar könyvtárak óriási társadalmi jelentőségét, kapcsolataik tömegességét bizonyítja.

A könyvtári *olvasás tömegessé tétele* annál is inkább forradalmi tett volt, mivel a múlt öröksége nem volt nagyon gazdag. A tömegek könyvtári ellátásában — a *Szabó Ervin* alapította fővárosi és néhány, lényegében csak a polgárság igényeit kielégítő, vidéki városi közművelődési könyvtár, valamint a dolgozók művelődésében fontos szerepet betöltő, aránylag kis számú falusi olvasóköri és munkáskönyvtár kivételével — szinte a semmiből indultunk.

A jelzett, arányaiban lenyűgöző eredmények — a társadalom fejlődésével párhuzamosan — a mennyiségi változásokkal együtt a minőségi változások sorát is megindították. Ebben az időszakban nemcsak a könyvtárak ezrei jöttek létre, hanem megvalósult a *könyvtári ellátás hálózati rendszere*, az egységes könyvtári rendszer is, melyben egyre jobban érvényesül a könyvtárhálózatok, könyvtárak közötti munkamegosztás és együttműködés. Központi szolgáltatások tehermentesítik a könyvtárakat, illetve segítik munkájukat.

A magyar könyvtárügy *pártosságát* bizonyítja, hogy a munka tartalmát mindig az ország előtt álló társadalmi, politikai, gazdasági, kulturális célok szabták meg illetve differenciálták. A könyvtárak tudták, hogy kitűzőtt céljaikat csak a tudományos, termelési, oktatási és népművelési rendszerekkel együtt valósíthatják meg, minthogy a könyvtár ezek információs bázisa. A könyvtárak és a dokumentációs intézmények a gazdasági, társadalmi és kulturális változásokat és a belőlük következő új szükségleteket általában helyesen értékelték, feladataikat és munkájukat lépésről-lépésre ezek szerint alakították, illetve a változásoknak megfelelően alkalmazkodtak hozzájuk.

Feladatok, problémák

Szélesíteni kell a könyvtárak hatókörét, hatékonyságát. A továbbfejlesztés mikéntjének és ütemének a kijelölésénél figyelembe kell venni az olvasást, a könyvtárhasználatot befolyásoló tárgyi és személyi tényezőket illetve ezek várható alakulását.

Napjainkban *nő az egységes könyvtári rendszer jelentősége*, mert minél nagyobb a könyvkiadás, a sajtó, a híradástechnika által létrehozott információ-tömeg, annál inkább csak a magasabbfokú szervezethez, a könyvtárak összefüggő rendszerére valószínűleg meg ezeknek az információknak az összegyűjtése és időtényezőkhöz nem kötött felhasználása. A korszerű könyvtár nem lehet elszigetelt intézmény, amely csak saját erőforrásaira támaszkodva törekszik céljainak elérésére, hanem egymással összefüggő, egymást kiegészítő intézmények egységes, integrált rendszerének tagja kell hogy legyen. Ez a megállapítás minden könyvtárfajtára vonatkozik, ezért valamennyi területen szükséges az adott könyvtári rendszer hibáinak kijavítása, a szervezet továbbfejlesztése.

Újra meg kell fogalmazni — különösen a tudományos és a szakkönyvtárak vonatkozásában — azokat a feladatokat, amelyek minden hálózatra érvényesek, továbbá

a különböző hálózatok illetve szakterületek sajátos feladatai is. A feladatok rendkívül differenciáltak, a különböző könyvtáraktól más és más kívánnak. Amennyire helyes az egység elve, annyira fontosnak látszik az „egység a különbözőségben” elv figyelembe vétele is.

A közművelődési hálózatokban az ellátási feladatokat kell erősíteni, mert köztudomású, hogy jelenleg módszertani feladataik dominálnak.

Fejleszteni kell a hálózatok közötti, valamint a könyvtárak közötti együttműködést, s ezt a szakkönyvtáraknál a gyűjtőköri együttműködésen felül a szakirodalmi tájékoztatási szolgáltatásokra is ki kell terjeszteni, különösen a társadalomtudományokban.

Meg kell találnunk a hálózatokon belüli és a hálózatközi együttműködés összekapcsolásának, a kétfajta együttműködés szintézisének lehetőségeit. Hatékonyabb központi szolgáltatásokra van szükség, mert ezek még nem mindig, vagy csak lassan jutnak el rendeltetési helyükre, és ilyen vonatkozásban is még sok a párhuzamosság. A korszerű szolgáltatásokat a magasabb fokú gépesítéssel ki kell majd terjeszteni az egész országra.

Újból hangsúlyozzuk a könyvtári, a tájékoztatási tevékenység és a társadalmi célok nagyfokú összhangját. Ennek érdekében éberrel figyelni kell az országos és a helyi célkritizéseket, hogy azok megvalósítását könyvtári eszközökkel is segíteni lehessen. A szakkönyvtárak tekintetében ez a feladat az ellátandó területtel való állandó, tervszerű kapcsolatot követeli, a többi könyvtártól pedig a beépülést a művelődés egyéb tevékenységeibe. Az utóbbi csak akkor fog sikerülni, ha az olvasásra, a könyvtárhasználatra való serkentés fontos feladatát a művelődés más intézményei és formái is természetes kötelességüknek tekintik.

A könyvtárakat a *társadalom fejlődésével összhangban* kell fejleszteni. Fokozatosan meg kell szüntetni azt az ellentmondást, ami a társadalmi haladás követelte szükségletek és a könyvtárak teljesítőképessége illetve tárgyi feltételei között van. A könyvtárúgy továbbfejlesztése fokozottabb erkölcsi, anyagi támogatást igényel az állami és társadalmi szervek részéről.

A fentiekben vázolt problémák és feladatok megoldásának mikéntjére is választ ad majd — reméljük — az 1970 őszi megrendezésre kerülő *harmadik országos könyvtáros konferencia*, amelynek különös jelentőséget ad, hogy a felszabadulási jubileum és a Lenin centenárius évében, nem sokkal az MSZMP X. kongresszusa előtt zajlik le.

Kondor Istvánné

A Kaposvári Megyei Könyvtár (MTI Fotó — Bajkór József felvétele)

Még egy szívügy: könyvtáraink kérdése. 1945 május második napjától 1960 végéig könyvtároskodtam, végig csináltam a „hőskort”, midőn a semmiből kellett könyvtárat teremteni, olvasókat toborozni, s a tárgyi feltételek hiányát egyedül a könyvtáros személyisége pótolta. Ami azóta történt, legvérmesebb álmaimat is meghaladja, az eredményeket az tudja igazán megbecsülni, aki az egész fejlődés tevékeny részese volt. A mai olvasók számát se kicsinyelhetjük, ha a kezdethez viszonyítjuk. Nyilván tovább kell lépnünk, most a fehér foltok — a nem olvasók — főlészámolására törekszünk. Am, ne feledjük, hogy minden „fehér folt” külön emberi probléma, és ismét elsőrangú szerep jut a könyvtárosok személyiségének, elemző képességének, nevelő szenvedélyének, sőt a kedélyének is — a „fehér foltok” megnyerése egyedül közvetlen emberi viszonylatok útján történhetik meg.

Féja Géza